

This is a self-archived – parallel-published version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details. When using please cite the original.

AUTHOR	Turunen Serja
TITLE	Pienet, tärkeät kysymykset
YEAR	2021
VERSION	Final draft
Journal	Länsi-Suomi 26.3.2021

Pienet, tärkeät kysymykset

Kysymykseen ”Mitä sinulle kuuluu?” tulee korrektisti vastata: ”Kiitos, hyvää”. Varsin kulunut vitsailun aihe on, kuinka suomalainen ei ymmärrä, että kyseessä on *small talk*. Hän kertoo juurta jaksain, kuinka unettomuus vaivaa, töissä on stressiä, verenpainelääkettä kuluu ja iskiaskin vihoittelee.

Mistä meihin suomalaisiin tulee juron ja umpion leima? Ehkä juuri siitä, että suomalainen ei osaa vastata kepeästi, ei imarrella lipevästi, ei hymyillä, jos ei satu hymyilyttämään. Sen sijaan toisen murheita kuuntelemme eläytyen, sillä meidänkin murheitamme on kuunneltu.

Päinvastaisiakin kokemuksia suomalaisesta kuuntelukulttuurista on. Opettajankouluttajana tulin murheelliseksi lukiessani iltapäivälehdessä haastattelun (IS 24.2.2021), jossa matematiikan opettaja *Sami Rousu* muistelee koko peruskouluiän jatkunutta kokemustaan kiusatuksi tulemisesta.

Samin mieltä on vuosikymmenien ajan painanut tilanne, jossa opettajan katse välitunnin jälkeen kohtasi pojan itkettyneet silmät. Mielessä virisi toivo: opettaja huomasi, nyt kaikki muuttuu. Mitään kysymättä opettaja sivuutti tilanteen ja keskittyi opettamiseen. Siinä hetkessä särkyi pysyvästi Samin luottamus aikuisiin.

Sami Rousun mielestä opettajan tärkein kysymys on: ”Onko kaikki hyvin?” Kysymyksellä opettaja antaa lapselle tai nuorelle mahdollisuuden tulla kuulluksi, selvitä vaikeistakin tilanteista, pitää itseään arvokkaana opettajan silmissä.

Suomalaisen peruskoulun ihanteena on, että jokaista oppilasta arvostetaan ja hänen oppimistaan ja hyvinvointiaan tuetaan. Jos oppilaan olemus muuttuu, opettaja on kuulolla, yrittää ymmärtää ja etsii tarvittaessa tukiverkkoja. Vaikka ajatuksissa olisi ”äärimmäisen tärkeä” opetettava asia, opettajalla on oltava aikaa katsoa silmiin ja pysähtyä kuuntelemaan.

Välittämisen ja kuuntelemisen kulttuuri rakentuu kouluissa paitsi opettajien ja oppilaiden välisessä vuorovaikutuksessa, myös kollegiaalisesti.

Luokanopettajavuosiltani muistan japanilaisen vaihto-opettajan suuren hämmästyksen, kun rehtorimme tuli opettajainhuoneeseen, kaatoi itselleen

kupin kahvia ja istahti pöydän ääreen vaihtamaan kuulumisia. Rehtori oli aidosti yksi kollegoista, eikä valta-asetelma näkynyt arjessa millään tavalla.

Sen sijaan Japanissa, näin vaihto-opettajamme kertoi, rehtori istuu työhuoneessaan puku päällä suljetun oven takana. Jos rehtorilla on asiaa alaiselleen, nousee tälle kylmä hiki. Japanilainen rehtori ei taatusti kutsu alaistaan huoneeseensa kysyäksään kuulumisia.

Hyvinvoinnin haasteet näyttäisivät olevan oravanpyörä. Koulun jokaisen toimijan ongelmat heijastuvat koko yhteisöön. Sillä välin, kun koululaiset jonottavat koulupsykologeille, opiskelijat uupuvat, turhautuneet opettajat harkitsevat alanvaihtoa ja rehtorit kärsivät riittämättömyyden tunteesta.

Etäopetusjaksot eivät ainakaan edesauta kouluhyvinvoinnin haasteiden ratkeamista. Onkin pohdittava, kuinka voimme kulloisessakin ajassa ja toimintaympäristössä ylläpitää kansallista vahvuuttamme ja hyvinvointimme kulmakiveä: välittämisen ja kuuntelemisen kulttuuria.

Koronavuoden ajan olen työssäni opettajankoulutuslaitoksella kohdannut kollegoita ja opiskelijoita yksinomaan etäyhteydellä. Aito kohtaaminen on ruudun välityksellä haastavampaa kuin livenä, muttei mahdotonta.

Luentojen ja harjoitusten lisäksi tarjoamme opiskelijoille kahdenkeskisiä vastaanottoja. Kun istumme silmäkkäin tietokoneruudun molemmin puolin, avaan keskustelun kysymällä ”Mitä sinulle kuuluu?” Usein opiskelija kertoo, kuinka opinnot kasautuvat, yhteisöä on ikävä ja silmiä särkee ruudun tuijottelu. Minulla on tilanteessa yksinkertainen tehtävä: kuunnella. Ehkä voin auttaakin, rohkaista ja neuvoa. Monesti opiskelija kuitenkin silmin nähden helpottuu jo siitä, että häntä kuunnellaan.

Ihmisen kuulluksi tulemisen tarpeeseen on kiinnitettävä erityistä huomiota näinä poikkeuksellisina aikoina. Kohtaamiset eivät tapahdu itsestään, vaan niitä on järjestettävä. Ehkä sinäkin tänään soitat jollekulle kysyäksesi nämä pienet, mutta tärkeät kysymykset: Mitä sinulle kuuluu? Onko kaikki hyvin?